

بررسی ارتباط بین تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی

علی باغانی^۱، بهنوش سادات دستخطگشتی^۲

^۱ استادیار، گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ دانشجوی دکترا مالی-مهندسی مالی گروه مهندسی مالی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی ارتباط بین تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی میباشد. با استفاده از تکنیک نمونه گیری به روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۶۴ شرکت طی سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۱ انتخاب شدند پژوهش انجام شده از نظر نوع هدف جزء پژوهشهای کاربردی است و روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی میباشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلالات قیاسی- استقرایی صورت گرفته است و برای تجزیه و تحلیل فرضیه از تحلیل پانلی کمک گرفته شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه تحقیق نشان داد بین تنوع جنسیتی با مالیات تهاجمی رابطه ای منفی؛ اما غیر معنی دار وجود دارد؛ هم چنین در مورد نقش تعدیلگر آن نیز می توان گفت نقش تعدیلگر تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی معنی دار نیست.

واژه‌های کلیدی: تنوع جنسیتی، هیئت مدیره، استراتژی، کسب و کار، مالیات تهاجمی

مقدمه

استراتژی را راه و روش تحقق مأموریت سازمانی تلقی می‌کنند، به گونه‌ای که سازمان عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) و عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) را بررسی و از نقاط قوت داخلی و فرصت‌های خارجی به خوبی بهره‌برداری می‌کند و ضعف‌های داخلی را از بی‌بی می‌برد. ادبیات مدیریت شامل گونه‌شناسی متعددی از استراتژی‌ها (بویژه استراتژی کسب و کار) است و به توصیف این موضوع می‌پردازد که شرکت‌ها چگونه در بازارهای مربوط به عملیات خود به رقابت می‌پردازند. (نمازی و همکاران، ۱۳۹۶) حبیب و همکاران (۲۰۱۷) استدلال می‌کنند که شرکت‌ها یکی از سه استراتژی ممکن آینده‌نگر، تدافعی یا تحلیلی را به کار می‌گیرند و این مهم با پذیرش الگوهای مختلف بازارهای محصول، فناوری، ساختارها و فرایند سازمانی حاصل می‌شود تا در شرایط رقابتی در بازار باقی‌ماند استراتژی تجاری شرکت (از طریق استراتژی‌های آینده‌نگر یا تدافعی) مشخص‌کننده مسیر استراتژی سرمایه‌گذاری آن بوده و سطح اختیارات مدیریت و عدم تقارن اطلاعاتی آن را تحت تأثیر قرار داده و در نهایت تصمیمات سرمایه‌گذاری آن را نیز متأثر می‌سازد. از طرفی دیگر مالیات یکی از منابع مهم کشور برای تامین هزینه‌های خود (چه برای هزینه‌های معمول و چه برای هزینه‌های توسعه) است. این واقعیت که نسبت درآمد مالیاتی که کمتر از استانداردهای کشورهای است، نشان می‌دهد که شکافی وجود دارد که باید بررسی شود. کارولینا و همکاران (۲۰۱۴) استدلال کردند که برای شرکت‌ها، مالیات باری است که می‌تواند درآمد خالص شرکت را کاهش دهد. شرکت‌ها تمایل دارند در مالیات تهاجمی باشند و به دنبال راه‌هایی برای کاهش بار خود از طریق برنامه‌ریزی‌های مالیاتی مختلف چه به صورت قانونی (اجتناب از مالیات) و چه حتی غیرقانونی هستند. عوامل متعددی می‌تواند بر تهاجم مالیاتی شرکت‌ها تأثیر بگذارد. دانبار و همکاران (۲۰۱۰) استدلال می‌کنند که شدت سرمایه (سرمایه‌گذاری شرکت در دارایی ثابت) با فرصت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی کلی ارتباط دارد. ریچاردسون و همکاران (۲۰۱۶) اضافه کردند که شدت سرمایه به طور مثبت با تهاجم مالیاتی به دلیل هزینه‌های استهلاک تسریع شده بر اساس یک دارایی ثابت همراه است. کیم و ژانگ (۲۰۱۶) عبدالوهاب و همکاران (۲۰۱۷) و یانگ و همکاران (۲۰۱۷) بررسی کردند که ارتباطات سیاسی به عنوان یکی دیگر از عوامل پیش‌بینی‌کننده‌های تهاجم مالیاتی می‌باشد. آنها به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های مرتبط با سیاست در سیاست مالیاتی خود به جای شرکت‌های غیر سیاسی تهاجمی تر خواهند بود (سوگنگ، ۲۰۲۰). بر اساس دیدگاه تئوری نمایندگی، نمایندگی مدیران زن در هیئت مدیره ایده‌های منحصر به فردی را برای حل بسیاری از مسائل و سوگیری‌های مربوط به اطلاعات در مورد توسعه استراتژی‌های جدید به ارمغان می‌آورد (فرانکور و همکاران، ۲۰۰۸) نقش مدیران زن در هیئت مدیره در مقایسه با مدیران مرد مؤثرتر است (مارت این و هررو، ۲۰۱۸؛ ویرتانن، ۲۰۱۲) معمولاً فرض بر این است که نقش مرکزی هیئت مدیره به منظور کاهش هزینه نمایندگی ناشی از اصلی و نماینده است که هدف به حداکثر رساندن ثروت سهامداران است هدف اساساً تضمین این است که سرمایه‌گذاران، که بنیانگذاران شرکتها هستند، بازدهی کافی از سرمایه‌گذاری خود دریافت کنند. از نظر تئوری نمایندگی و دیدگاه سهامداران، هیل و جونز (۱۹۹۲) به این نتیجه رسیدند که هیئت مدیره هنگام تصمیم‌گیری در مورد عملکرد پایدار یک شرکت و مسئولیت آن در قبال تیم‌های ذینفع مختلف، نقش حیاتی ایفا می‌کند.

بدین منظور پژوهش حاضر به دنبال بررسی ارتباط بین تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تنوع جنسیتی در هیئت مدیره

وضعیت زنان در موقعیت های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی یکسان نیست. تنوع جنسیتی: به معنای متنوع بودن و تفاوت اعضای هیئت مدیره از نظر حضور زنان و مردان در شرکت می باشد.

استراتژی کسب و کار

این استراتژی مستلزم توسعه کالاها یا خدمات منحصر به فرد و بی نظیر، با اتکا به وفاداری مشتری به مارک تجاری است.

مالیات تهاجمی

مالیات تهاجمی عبارت است از مدیریت نزولی درآمد مشمول مالیات از طریق فعالیت های برنامه ریزی مالیاتی شرکت.

پژوهشهای داخلی

احمدپور و همکاران (۱۴۰۲) به مطالعه بررسی تاثیر تنوع جنسیتی در هیأت مدیره بر اجتناب مالیاتی، با در نظر گرفتن نقش تعدیلگری مسئولیت پذیری اجتماعی پرداختند. نتایج پژوهش نشان می دهد که تنوع جنسیتی در هیأت مدیره، رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت پذیری اجتماعی دارد. همچنین تنوع جنسیتی در هیأت مدیره، رابطه منفی و معناداری با اجتناب مالیاتی دارد. مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه بین تنوع جنسیتی در هیأت مدیره، با اجتناب مالیاتی را تشدید می کند. نتیجه گیری: به مدیران، سرمایه گذاران و اعتباردهندگان پیشنهاد می شود با وجود تأثیر تنوع جنسیتی در هیأت مدیره، به منظور جلوگیری از اعمال رفتار فرصت طلبانه مدیران و اجتناب مالیاتی شرکت، در تصمیم گیری های خود به تنوع جنسیتی در هیأت مدیره توجه بیشتری کنند. به حسابرسان مالیاتی نیز توصیه می شود به شرکت هایی که فعالیت های غیرمسئولانه اجتماعی دارند، توجه بیشتری نشان دهند؛ زیرا امکان فعالیت های اجتناب مالیاتی در آن شرکت ها بیشتر از دیگران است. مدیران شرکت هایی که مسئولیت اجتماعی بیشتری داشته اند، می توانند با ارائه صورت های مالی شفاف و با پررنگ نشان دادن اینکه در برابر سهامداران احساس مسئولیت بیشتری دارند، برای جذب سرمایه بیشتر اقدام کنند.

جاری الساعدی و همکاران (۱۴۰۲) به بررسی نقش تعاملی تنوع جنسیتی هیئت مدیره بر رابطه بین افشای اطلاعات زیست محیطی و عملکرد مالی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که بین افشای اطلاعات زیست محیطی و معیارهای عملکرد مالی شرکتها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که تنوع جنسیتی در اعضای هیأت مدیره شدت رابطه مثبت بین افشای اطلاعات زیست محیطی و عملکرد مالی را تشدید می کند.

احمدی و همکاران (۱۴۰۲) به مطالعه بررسی تاثیر تنوع هیئت مدیره (تنوع جنسیتی) بر وجوه نقد نگهداری شده شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان می دهد که جنسیت اعضای هیئت مدیره بر وجوه نقد نگهداری شده به دو روش اوزکان و اپلر تاثیر مثبت و معناداری دارند.

ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین جبهه گیری مدیریت و نگهداشت وجه نقد با تاکید بر نقش تنوع جنسیتی هیئت مدیره پرداختند. هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین جبهه گیری مدیریت و نگهداشت وجه نقد با در نظر گرفتن اثر تعدیل کننده تنوع جنسیتی هیئت مدیره در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

همچنین نتایج نشان می‌دهد که تنوع جنسیتی هیئت مدیره رابطه بین جبهه گیری مدیریت و نگهداشت وجه نقد را تعدیل نمی‌کند. حضور زنان در هیئت مدیره باعث پیشگیری رفتارهای جبهه گرانه مدیران شده و حداکثر منافع عموم مالکان و سهامداران مالک عمل قرار می‌گیرد و این فرآیند موجب کاهش نگهداشت وجه نقد برای شرکت می‌گردد.

صالح نژاد و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و تنوع جنسیتی هیئت مدیره با مدیریت سود واقعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. این پژوهش با هدف بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت و تنوع جنسیتی هیئت مدیره بر مدیریت سود واقعی به اجرا درآمده است.

مسیح آبادی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی تاثیر مالیات تهاجمی بر مسئولیت پذیری اجتماعی با نقش تعدیلی اهرم مالی پرداختند. طبق نتایج به دست آمده از آزمون های آماری می توان گفت که بین اجتناب مالیاتی و مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه ی منفی و معناداری وجود دارد. اهرم مالی هم رابطه ی بین اجتناب مالیاتی با مسئولیت پذیری اجتماعی را تعدیل نمی کند.

صفایی و همکاران (۱۴۰۱) به بررسی اثر مدیریت سود بر رابطه بین کیفیت حسابرسی با استراتژی کسب و کار و عملکرد اقتصادی شرکت ها پرداختند. نتایج نشان می دهد بین کیفیت حسابرسی با استراتژی کسب و کار و عملکرد اقتصادی رابطه مثبت و غیرمعنادار وجود دارد. مدیریت سود رابطه بین کیفیت حسابرسی و استراتژی کسب و کار و عملکرد اقتصادی را تعدیل نمی کند. بنابراین، کیفیت حسابرسی و ویژگیهای حسابرسی بر استراتژی کسب و کار و عملکرد اقتصادی اثر مثبت اندکی می گذارد.

پژوهشهای خارجی

خالد و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی انجام کارهای بیشتر، با بیشتر زنان در هیئت مدیره و استخدام شرکتی پرداختند. در حالی که شرکتها با ایجاد فرصتهای شغلی نقش اجتماعی محوری را ایفا میکنند، مدیران معمولاً سودآوری را در طول رکود اقتصادی با کوچک سازی افزایش میدهند. با استفاده از پانلی از شرکتهای فهرست شده در ایالت متحده از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶، ما تأثیر نمایندگی زنان در هیئت مدیره (BOD) را بر اشتغال در سطح شرکت بررسی میکنیم. ما دریافتیم که اشتغال در سطح شرکت افزایش مییابد در حالی که احتمال کوچکسازی با نمایندگی زنان BOD کاهش مییابد. در تأیید، سطح کمبود کارکنان، و در نتیجه مشکلات مرتبط با آن، با نمایندگی زنان BOD کاهش می یابد. تأثیر کارگردانان زن بر اشتغال در غیاب توکنیسم قویتر است، که در دوران رکود مشهودتر است و با گونشناسی کارگردان زن شکل میگیرد. مهمتر از همه، متوجه شدند که، در حالی که ممکن است مشکلات پرسنل بیش از حد ظاهر شود، بهره وری کلی کارکنان با نمایندگی زنان بهبود می یابد. نشان می دهد که مدیران زن ارزش سهامداران را فدای منافع کارکنان نمیکنند. به طور کلی، نتایج ما نشان می دهد که مدیران زن در ارتقای اشتغال در جامعه بسیار مهم هستند.

تاچ ژوان ها و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی تاثیر استراتژی کسب و کار و حاکمیتی شرکتی بر رابطه رقابت بازار محصول و عملکرد شرکت غیر مالی پذیرفته شده در ویتنام پرداختند. نتایج نشان داد که رقابت در بازار محصول با تعدیلگر حاکمیت شرکتی بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت دارد. علاوه بر این، این مطالعه نشان داد که استراتژی کسب و کار تأثیر منفی و معناداری بر رابطه بین رقابت در بازار محصول و عملکرد شرکت دارد.

هروسیتیا و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان رابطه بین گونه شناسی استراتژی کسب و کار و مشارکت مدیران در مدیریت سود نشان میدهد که بین استراتژیهای تجاری نوع کاوشگر نسبت به استراتژیهای کسب و کار، با مدیریت سود واقعی و تعهدی رابطه منفی معنیدار قویتری وجود دارد.

وایونی و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان مدیریت سود: تحلیلی از استراتژی شرکت، عملکرد مالی، و کیفیت حسابرسی نشان دادند استراتژی یک شرکت بر مدیریت سود تأثیر میگذارد و عملکرد شرکت و کیفیت حسابرس میتواند رابطه بین استراتژی شرکت و مدیریت سود را تعدیل کند.

هانپینگ و ژو^۳ (۲۰۲۲) با استفاده از شاخص Blau، تنوع هیئت مدیره را اندازه گیری میکنند و از داده های شرکتهای A سهام فهرست شده در شانگهای و شنژن بین سالهای ۲۰۰۹ و ۲۰۱۹ استفاده میکنند تا بررسی کنند که چگونه تنوع هیئتمدیره بر ارزش نهایی داراییهای نقدی شرکتهای تأثیر میگذارد. ما دریافتیم که تنوع بیشتر هیئتمدیره حاکی از ارزش حاشیه ای بیشتر دارایی های نقدی شرکت است. استقلال هیئت مدیره، حقوق مالکیت و پویایی محیطی، رابطه بین تنوع هیئت مدیره و ارزش نهایی دارایی های نقدی شرکت را تعدیل میکند. تجزیه و تحلیل مکانیزم بیشتر نشان می دهد که هیئت مدیره با تنوع بالا ارزش نهایی موجودی وجه نقد شرکت را با کاهش مشکلات نمایندگی و افزایش منابع شرکت بهبود می بخشد. این مطالعه ایده ها و شواهد جدیدی برای بحث در مورد چگونگی تأثیر عوامل کلان و خرد بر حاکمیت شرکتی ارائه می دهد.

گویزانی و همکاران^۴ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر تنوع جنسیتی بر درماندگی مالی در مالزی نشان دادند که تنوع جنسیتی هیئتمدیره میتواند با جلوگیری از قرار گرفتن بیش از حد شرکتهای در معرض مشکلات مالی و ورشکستگی، به بهبود اثربخشی هیئت مدیره کمک کند. مطابق با یافته های آنها در هر دو حالت استقلال و یا عدم استقلال (اعضای داخلی) مدیران زن، احتمال مشکلات مالی را کاهش می دهند. اما تأثیر مدیران زن بر احتمال مشکلات مالی از طریق استقلال بیشتر هیئت مدیره تقویت می شود.

دیمیتروپولوس و کورونیوس^۵ (۲۰۲۱) در پژوهشی به موضوع تنوع جنسیتی هیئت مدیره و منابع نقدی شواهد تجربی از بخش ورزش و اوقات فراغت اروپا پرداختند. دامنه این مطالعه بررسی تأثیر تنوع جنسیتی هیئت مدیره بر تصمیمات نگهداری وجه نقد شرکتی در بخش ورزش و اوقات فراغت اروپا است. نمونه ای متشکل از ۱۲۵ شرکت منحصر به فرد برای دوره ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۹ انتخاب شد و تجزیه و تحلیل با استفاده از رگرسیون اثرات ثابت پانل انجام شد. شواهد تجربی نشان می دهد که هر چه تعداد زنانی که در هیئت مدیره خدمت میکنند بیشتر باشد، سطح نقدینگی شرکت بالاتر است. این نتیجه به نظریه توده انتقادی حاکمیت نسبت داده میشود، که نشان میدهد هیئت های دارای حداقل دو مدیر زن در مقایسه با شرکتهایی که یک یا بدون مدیر زن دارند، با دارایی نقدی بالاتری همراه هستند. علاوه بر این، تنوع جنسیتی منجر به افزایش نگهداری وجه نقد برای شرکتهایی با کیفیت حاکمیت پایینتر میشود. پیشنهاد میکند که زنان در هیئت مدیره نقش نظارت را در شرکت هایی با شدیدترین مشکلات نمایندگی ایفا کنند. نتایج پس از چندین تست حساسیت که درون زایی بالقوه در بین متغیرها و شکل عملکردی مدل را کنترل میکنند، قوی باقی میمانند.

¹ Herusetya

² Wahyuni

³ Hanping, Y. & Xue

⁴ Guizani

⁵ Dimitropoulos & Koronios

فرضیه‌های پژوهش

تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی تاثیر دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش در حوزه تئوری اثباتی قرار دارد و از حیث هدف کاربردی و از حیث ماهیت و محتوا توصیفی همبستگی قلمداد میشود. روش پژوهش این تحقیق از نظر ماهیت و محتوا از نوع توصیفی همبستگی است؛ که با استفاده از داده‌های ثانویه مستخرج از صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق و بهادار به تحلیل رابطه‌ی همبستگی میپردازد. انجام این پژوهش در چهارچوب استدلال قیاسی- استقرایی صورت خواهد گرفت. علت استفاده از روش همبستگی کشف روابط همبستگی بین متغیرها است. تحقیق همبستگی یکی از انواع تحقیقات توصیفی است. در پژوهش حاضر ابتدا همبستگی بین متغیرهای پژوهش را مورد آزمون قرار داده و در صورت وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش اقدام به برآورد مدل رگرسیونی چندگانه خواهیم نمود. از سوی دیگر پژوهش حاضر از نوع پسرودادی (نیمه تجربی) است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورتهای مالی شرکتهای) انجام میگردد. همچنین این پژوهش از نوع مطالعه ای کتابخانه ای و تحلیلی - علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی (پانل دیتا) نیز میباشد.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت از کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در یک دوره ده سال (۱۳۹۲-۱۴۰۱) است که با استفاده از روش حذف سیستماتیک شرکتهایی که دارای ویژگیهای زیر باشند در نمونه مورد بررسی قرار خواهند گرفت:

۱. اطلاعات شرکتهای در دسترس باشد .
۲. سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه باشد .
۳. طی دوره زمانی پژوهش تغییر ماهیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند .
۴. جزء بانکها، موسسات مالی و واسطه‌گران مالی (شرکتهای سرمایه‌گذاری، بیمه، بانک، هلدینگ و لیزینگ) نباشد.
۵. در صورت وجود وقفه معاملاتی سهام، این وقفه بیش از ۳ ماه نباشد. پس از در نظر گرفتن ویژگیهای فوق در نهایت شرکت‌های واجد شرایط به روش حذف سیستماتیک ۱۶۴ شرکت به عنوان نمونه انتخاب می‌شوند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار Excel در قالب پرونده‌های اطلاعاتی گردآوری شده، سپس متغیرهای مورد نظر محاسبه و نهایتاً از طریق نرم‌افزار آماری Spss و Eviews مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

مدل و متغیرهای پژوهش

در این پژوهش برای بررسی فرضیات، همانند ژانگ و همکاران (۲۰۲۲) مدل آماری ذیل جهت تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار میگیرد:

$$GAAP\_ET_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 COGSR_{i,t} + \beta_2 Gender\ diversity_{i,t} + \beta_3 COGSR_{i,t} * Gender\ diversity_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 ROA_{i,t} + \beta_6 GROWTH_{i,t} + \beta_7 LOSS_{i,t} + \epsilon_{it}$$

اجزای مدل فوق عبارتند از:

GAAP_ET: مالیات تهاجمی در شرکت **i** در سال **t**؛

COGSR: استراتژی کسب و کار در شرکت **i** در سال **t**؛

Gender diversity: تنوع جنسیتی در هیئت مدیره در شرکت **i** ام در سال **t**؛

ROA: بازده دارایی های شرکت در شرکت **i** ام در سال **t**؛

SIZE: اندازه شرکت در شرکت **i** ام در سال **t**؛

GROWTH: رشد شرکت در شرکت **i** ام در سال **t**؛

LOSS: زیان شرکت در شرکت **i** ام در سال **t**؛

ϵ_{it} : خطای معادله رگرسیون؛ و

β : ارزش ارتباطی متغیرها

با توجه به مطالب ذکر شده در قسمت متغیرهای پژوهش، در مدل فوق متغیر وابسته عبارت است از: مالیات تهاجمی، و متغیرهای مستقل عبارت از: استراتژی کسب و کار و متغیرهای کنترلی عبارتند از: اندازه شرکت، بازده دارایی، زیان شرکت و رشد شرکت و متغیر تعدیلگر عبارت است از: تنوع جنسیتی در هیئت مدیره.

نتایج پژوهش

آمار توصیفی

در جدول ۱ میانگین از جمله شاخص های مرکزی و شاخص های پراکندگی به صورت کلی محاسبه شده است.

جدول ۱. توصیف داده های پژوهش

شاخص های کشیدگی				شاخص های مرکزی		نام و تعداد متغیرها		
بیشینه	کمینه	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانگین	میانگین	علامت اختصاری	متغیرها
۲۵	۶	۲.۷۶	۰.۰۰۵	۳.۲۳	۱۵	۱۴.۹۳	COGSR	استراتژی کسب و کار
۰.۲۲	۰	۱.۵۴	۰.۰۰۳	۰.۰۸	۰.۱۱	۰.۱۰	GAAP_ET	مالیات تهاجمی
۱	۰	۱۰.۴۱	۳.۰۶	۰.۲۷	۰	۰.۰۸	GENDER_DIVERSITY	تنوع جنسیتی

هیات مدیره								
اندازه شرکت	Size	۱۴.۷۲	۱۴.۴۷	۱.۵۱	۰.۶۲	۲.۷۳	۱۴.۷۴	۱۸.۱۱
سودآوری شرکت	ROA	۰.۱۴	۰.۱۱	۰.۱۳	۰.۶۴	۲.۵۳	-۰.۰۵	۰.۴۳
اهرم مالی	LEV	۰.۵۵	۰.۵۵	۰.۱۹	-۰.۱۱	۲.۱۲	۰.۱۹	۰.۸۸
رشد فروش شرکت	GROWTH	۰.۳۴	۰.۲۹	۰.۳۸	۰.۵۰	۲.۵۲	-۰.۲۵	۱.۱۹
زیان شرکت	LOSS	۰.۰۹	۰	۰.۲۸	۲.۸۲	۸.۹۶	۰	۱

نتایج آزمون فرضیات پژوهش

اما در ادامه بحث به تجزیه و تحلیل فرضیه خواهیم پرداخت:

(جدول ۲) مقادیر برآورد پارامترهای مدل

متغیر	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال
COGSR	۰.۰۰۲	۳.۹۹	۰.۰۰۰
GENDER_DIVERSITY	-۰.۰۱۹	-۰.۶۵	۰.۵۱۰
COGSR*GENDER_DIVERSITY	۰.۰۰۱	۰.۹۶	۰.۳۳۵
Size	-۰.۰۰۳	-۲.۴۹	۰.۰۱۲
ROA	۰.۰۱۵	۰.۹۰	۰.۳۶۷
LEV	۰.۰۱۷	۱.۵۶	۰.۱۱۷
GROWTH	-۰.۰۰۹	-۱.۷۲	۰.۰۸۳
LOSS	-۰.۰۸۵	-۱۴.۲۸	۰.۰۰۰
RES (-1)	۰.۶۰	۲۹.۲۲	۰.۰۰۰
C (مقدار ثابت)	۰.۱۱	۴.۷۷	۰.۰۰۰
F مقدار	۷۸.۸۸	مقدار احتمال F	۰.۰۰۰
ضریب تعیین (R ^۲)	۰.۴۷۹۱	دوربین واتسون	۲.۱۴
ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۴۷۳۰		

بر اساس نتایج جدول (۲) سطح معنی داری $P-Value$ آماره t مربوط به متغیر تنوع جنسیتی بالاتر از ۰.۰۵ بوده (۰.۵۱۰) بی معنی است، ضریب آن (-۰.۰۱۹) می باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با -۰.۶۵ می باشد این مقدار آماره t در ناحیه رد

فرض صفر قرار نمی‌گیرد. بنابراین می‌توان گفت بین تنوع جنسیتی با مالیات تهاجمی رابطه ای منفی؛ اما غیر معنی دار وجود دارد هم چنین در مورد نقش تعدیلگر آن نیز می‌توان گفت، سطح معنیداری P-Value آماره t مربوط به متغیر $COGSR*GENDER\_DIVERSITY$ بالاتر از ۰/۰۵ بوده (۰.۳۳۵) بی معنی است، ضریب آن (۰.۰۰۱) می‌باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۰/۹۶ می‌باشد این مقدار آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار نمی‌گیرد. در نتیجه فرض تایید می‌شود و فرضیه تحقیق رد می‌شود؛ بنابراین نقش تعدیلگر تنوع جنسیتی در هیئت مدیره بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی معنی دار نیست.

نتیجه گیری

نتیجه فرضیه نشان داد که حضور زنان در هیئت مدیره با تهاجم مالیاتی رابطه منفی دارد؛ اگرچه این رابطه معنی دار نیست. این نتیجه نشان می‌دهد که حضور زنان در میان اعضای هیئت مدیره به دلیل نگرش ریسک‌گریز تر و محافظه کارانه زنان که کمتر تمایل به مشارکت در فعالیت‌های ابهام‌آمیز دارند، می‌تواند گرایش شرکتها به عدم تمکین مالیاتی را کم‌تر کند. در مورد نقش تعدیلگر آن نیز نتایج نشان داد که حضور زنان در هیئت مدیره نمی‌تواند رابطه میان استراتژی کسب و کار و تهاجم مالیاتی را تحت تاثیر قرار دهد. این روابط غیر معنی دار می‌تواند به دلیل حضور کمتر زنان در هیئت مدیره ها و یا عدم قدرت آنها در تصمیم‌گیری‌های کلیدی شرکت باشد؛ چرا که تنها در ۸ درصد از موارد در شرکتهای بازار سرمایه حداقل یک زن در میان اعضای هیئت مدیره وجود داشته است.

در این زمینه، فرضیه پژوهش در تضاد با نتایج ژانگ و همکاران (۲۰۲۲) است که نشان دادند حضور مدیران زن بر رابطه بین استراتژی کسب و کار و مالیات تهاجمی تاثیر دارد.

همچنین سایر پیشنهادات در ذیل به ترتیب بیان می‌گردد:

- بر اساس نتایج فرضیه در مورد تاثیر غیر معنی دار حضور زنان در هیئت مدیره بر رابطه میان استراتژی کسب و کار و تهاجم مالیاتی، پیشنهاد می‌شود که سهامداران به احتیاط تنوع جنسیتی هیئت مدیره را به عنوان شاخصی از تمکین مالیاتی مورد توجه داشته باشند؛ چرا که به دلیل حضور اندک و ضعیف زنان در ساختار هیئت مدیره، احتمالاً این افراد توانایی کمتری در تعیین سیاستهای مالیاتی شرکتها داشته باشند. - با توجه به تعداد اندک زنان در هیئت مدیره شرکتهای مورد مطالعه که با وجود در نظر داشتن حداقل زن در هیئت مدیره نیز، تنها ۸ درصد شرکتها دارای تنوع جنسیتی بوده اند، پیشنهاد می‌شود که نهادهای ناظر و قانونگذار بازار سرمایه ایران، مانند دیگر کشورها حضور سقف مشخصی از زنان در هیئت مدیره شرکتها را الزامی نمایند، تا بتوانند با کمک به رویه محافظه کارانه شرکتها، از تمایل آنها به فعالیتهای ابهام‌آمیز مانند اجتناب مالیاتی بکاهد.

با توجه به به اینکه در این پژوهش استراتژی کسب و کار به طور کلی مورد بررسی قرار گرفته است؛ پیشنهاد می‌شود که در مطالعات بعدی به تفکیک رابطه استراتژی‌های تدافعی و تهاجمی با تهاجم مالیاتی مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد می‌شود که رابطه میان استراتژی‌های رهبری هزینه و تمایز هزینه نیز با تهاجم مالیاتی مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد می شود که نقش دیگر انواع تنوع جنسیتی در کمیته حسابرسی و مدیر عامل بر رابطه میان استراتژی های تجاری شرکت و اجتناب مالیاتی مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

۱. ابراهیمی، سید کاظم و جاللی، فاطمه و صالحی، سپیده، ۱۴۰۲، بررسی رابطه بین جبهه گیری مدیریت و نگهداشت وجه نقد با تاکید بر نقش تنوع جنسیتی هیئت مدیره، سومین کنفرانس بین المللی نوآوری در مدیریت کسب و کار و اقتصاد، <https://civilica.com/doc/1499034>، تهران
۲. احمدپور، حسین، کنعانی، اکبر. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر تنوع جنسیتی در هیأت مدیره بر اجتناب مالیاتی، با در نظر گرفتن نقش تعدیل گری مسئولیت پذیری اجتماعی. مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی، ۳ (۳)، ۹۱-۱۲۲.
۳. جاری الساعدی، محمد حسن، صراف، فاطمه، نصرت زاده، مهران، & حمیدیان، محسن. (۱۴۰۲). نقش تعاملی تنوع جنسیتی هیئت مدیره بر رابطه بین افشای اطلاعات زیست محیطی و عملکرد مالی. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۶ (۷۹)، ۷۸-۵۶.
۴. احمدی ح.، باغبانی ط.، محمدی م.، & جشنی پور ح. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر تنوع هیئت مدیره (تنوع جنسیتی) بر وجوه نقد نگهداری شده شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۷ (۲۶)، ۱۷۵۲-۱۷۷۲. Retrieved از <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2220>
۵. صالح نژاد، سیدحسن و امین، وحید و خادمیان، فاطمه، ۲۰۹۲، رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و تنوع جنسیتی هیئت مدیره با مدیریت سود واقعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سیزدهمین کنفرانس ملی اقتصاد، مدیریت و حسابداری، شیروان، [/doc/com.civilica://http1545842](https://civilica.com/doc/com.civilica://http1545842)
۶. صفایی، بهمن، ابراهیمی، سید کاظم، امری اسرمی، محمد (۱۴۰۱) اثر مدیریت سود بر رابطه بین کیفیت حسابرسی با استراتژی کسب و کار و عملکرد اقتصادی شرکت ها، سومین کنفرانس بین المللی چالش ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری
۷. مسیح آبادی، ابوالقاسم و برغمدی، رویا و بینقی، طیبه و اسماعیلی خوشمردان، حمیده، ۱۴۰۰، تاثیر مالیات تهاجمی بر مسئولیت پذیری اجتماعی با نقش تعدیلی اهرم مالی، دومین کنفرانس بین المللی چالش ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری، دامغان،
8. Dimitropoulos, P. E., & Koronios, K. (2021). Board Gender Diversity and Cash Holdings: Empirical Evidence from the European Sport and Leisure Sector. *International Journal of Financial Studies*, 9 (4), 64
9. Hanping, Y., & Xue, K. (2022). Board Diversity and Marginal Value of Corporate Cash Holdings. Available at SSRN 4226815

Investigating the Relationship Between Gender Diversity in the Board of Directors on the Relationship Between Business Strategy and Aggressive Taxation

---

Abstract

The main purpose of this research is to investigate the relationship between gender diversity in the board of directors on the relationship between business strategy and aggressive taxation. 164 companies were selected using the systematic elimination sampling technique during the years 2013 to 2022. The research conducted in terms of the type of objective is part of applied research and the research method is correlational in terms of nature and content. The research has been carried out in the framework of deductive-inductive reasoning, and panel analysis has been used to analyze the hypothesis. The results of the research hypothesis test showed a negative relationship between gender diversity and aggressive taxation; But there are non-meaningful; Also, regarding its moderating role, it can be said that the moderating role of gender diversity in the board of directors is not significant on the relationship between business strategy and aggressive taxation.

Keywords: Gender Diversity, Board of Directors, Strategy, Business, Aggressive Taxation

---